

POLSKO-SZWEDZKA KONFERENCJA
POŚWIĘCONA PROBLEMATYCE EPOKI BRĄZU
I WCZESNEJ EPOKI ŻELAZA W BASENIE MORZA BAŁTYCKIEGO

Polsko-szwedzka konferencja „Die polnisch-schwedisch Bronzezeit Seminar” odbyła się w dniach 10-12 IX 1968 r. Została zorganizowana w ramach wieloletniej umowy pomiędzy Królewską Akademią Literatury, Sztuki i Starożytności w Sztokholmie a Polską Akademią Nauk. Jednym z punktów tej umowy jest organizowanie spotkań tego typu przemiennie w Polsce i Szwecji.

Konferencja poświęcona była problematyce epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w basenie Morza Bałtyckiego. Wzięło w niej udział 17 osób. Stronę polską reprezentowali prof. dr hab. Z. Bukowski, doc. dr hab. J. Dąbrowski, doc. dr hab. J. Ostoja-Zagórski i dr M. Mogielnicka-Urban.

Obrazy odbywały się w miejscowości Julita, położonej w odległości ok. 100 km na północny-wschód od Sztokholmu. Wygłoszono 10 referatów zgrupowanych w 3 blokach tematycznych.

Pierwszy poświęcony był badaniom ceramiki. Przedstawiono w nim następujące referaty: J. Dąbrowski „Nordischer Kreis und kulturen polnischer Gebiete”, M. Mogielnicka-Urban „Bemerkungen zur Verbreitung von Gefäßen mit Merkmalen der Lausitzer Kultur in Nordischen Kreis”, S. Reisborg „The Pottery from the hill-top settlement at Darsgårde, Sekederid. Uppland”. W pierwszym z nich omówiono obustronne związki pomiędzy kręgiem nordyjskim i kulturami z obszaru Polski, wyrażające się przede wszystkim silnymi wpływami północnymi w zakresie metalurgii na naszym terenie, a „łużyckimi” w obrębie ceramiki w południowej i środkowej Szwecji. Ogólnie rzecz ujmując przyczyną tych zjawisk była konieczność zaopatrywania się w surowiec brązowy, co wywołało pewne ujednoczenie kulturowe w obrębie pobrzeży Bałtyku, któremu nie odpowiadają obecne podziały kulturowe. Następny referat poświęcony był zagadnieniu różnych mechanizmów rozchodzenia się ceramiki wykazującej cechy kultury łużyckiej. Ostatnie wystąpienie w tym bloku tematycznym przedstawiało ceramikę z osady w Darsgårde w północnej Szwecji, w której zaobserwowano związki w zakresie technologii i formy z naczyniami z południowo-zachodniej Finlandii i Estonii. Uzupelnieniem prowadzonych tego dnia obrad był komunikat U. Hagberga o nowym odkryciu we Fröslunda (Västergötland) skarbu składającego się z 16-18 tarcz brązowych, złożonego w torfie.

W następnej grupie referatów omawiano zagadnienia związane z metalurgią. Wprowadzającym było wystąpienie Z. Bukowskiego „Bemerkungen zur Problematik des frühen Eisens in Mittel- und Nordeuropa”, omawiające drogi, jakimi dotarła do środkowej i północnej Europy znajomość żelaza i jego obróbki, oraz trzy etapy, jakie można wyróżnić w procesie przejmowania tego surowca i zapoznawania się z trudną techniką jego przetwarzania. Następnie G. Vahlne w referacie „The workshop at Hallunda” zaprezentowała wyniki badań warsztatu metalurgicznego, na który natrafiono podczas prac wykopaliskowych w obrębie osady w miejscowości Hallunda. E. Hjærtner-Holdar przedstawiła „Early Metallurgy in Eastern part of Middle Sweden”. Omówiła tu rezultaty prac na stanowisku Hälby niedaleko Enköping, gdzie odkryto konstrukcje kamienne powiązane z pozostałościami produkcji żelaza, dla których uzyskano bardzo wczesne daty¹⁴ C, a mianowicie IX-VIII b.c.

Ostatnia grupa referatów poświęcona była problematyce osadnictwa. W wypowiedzi J. Ostoji-Zagórskiego przedstawiono zagadnienia przemian demograficzno-osadniczych we wczesnej epoce żelaza. Następnie R. Jensen omówił osadnictwo rejonu Mälaren, a L. Forsberg w wystąpieniu „Bronze Age Hunting Settlement at Lule älv” przedstawił osadnictwo w północnej Szwecji w epoce brązu i zaprezentował wypracowane na tej podstawie modele osadnicze.

Obrazy połączone były ze zwiedzaniem zabytkowego pałacu w Julicie, którego część główna wzniesiona została w stylu klasycystycznym oraz wspaniale urządzonego magazynów Mordiska Museum.

W ramach omawianej konferencji miał miejsce objazd stanowisk archeologicznych najbliższego regionu, głównie pochodzących z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. W drodze do Sztokholmu do Julita zwiedziliśmy m.in. osadę w Hallunda, ryty naskalne w Slagsta i kurhany kamienne w Skärby, Kjula i Maesta. W drodze powrotnej obejrzeliśmy osady i cmentarzyska w rejonie osadniczym Eskilstuna, a szczególnie interesujące były ryty skalne w Boglösa, obejmujące przedstawienia łodzi, zwierząt, a także kół, stóp ludzkich itp.

Wszystkie prezentowane referaty były na wysokim poziomie, a przedstawienie ich w grupach tematycznych sprzyjało ożywionej i owocnej dyskusji. Wniosły one wiele nowego do poznania zagadnień epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w basenie Morza Bałtyckiego. Materiały z konferencji będą opublikowane w jednym ze szwedzkich wydawnictw.

Omawiana tu konferencja jest drugą z szeregu planowanych w ramach wspomnianej już umowy pomiędzy Polską a Szwedzką Akademią Nauk. Pozwoliła na zaprezentowanie na forum międzynarodowym rezultatów badań polskiej archeologii nad epoką brązu i wczesną epoką żelaza oraz na poznanie osiągnięć archeologii szwedzkiej w tym zakresie. Podobieństwa w kulturze materialnej wymienionych wyżej okresów, jakie występują na pobrzeżach Morza Bałtyckiego i które znalazły wyraz w przedstawianych referatach, sprawiają, że bardzo cenna byłaby znacznie szersza współpraca w tej dziedzinie i wzajemne prezentowanie uzyskanych wyników oraz wspólne dyskutowanie zarysowujących się zagadnień. Już to pierwsze spotkanie wskazuje na celowość tego typu przedsięwzięć i bezwzględną konieczność dalszej współpracy przy opracowywaniu szeregu problemów dotyczących epoki brązu i wczesnej epoki żelaza na terenach nadbałtyckich.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że konferencja była znakomicie zorganizowana i spotkał się z niezmiernie serdecznym przyjęciem ze strony archeologów szwedzkich.

Malgorzata Mogielnicka-Urban